

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์การสร้างคำในหนังสือเรียนทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1. ศึกษาค้นคว้า หนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เรื่องการสร้างคำ
 2. ศึกษาข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จากหนังสือเรียนทักษะสัมพันธ์ ดังนี้
- หนังสือเรียนภาษาไทย ท 101 ท 102 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ประกอบด้วยเรื่อง

ต่าง ๆ คือ

1. ความสนุกในวัดเบญจมบพิตร	หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล
2. สัตวภิธาน	พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
3. นิด ๆ หน่อย ๆ	ดอกไม้สด
4. พระร่วงสวรรคโลก	พระยาโกมารกุลมนตรี
5. พระยาไชยบูรณ์	คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ
6. นิราศสัตหีบ	พลเรือโทจวบ หงสกุล
7. ไชยภาษา	อ.น.ก.
8. รามเกียรติ์	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
9. ผู้ชนะสิบทิศ	ยาขอบ
10. คุณค่าพฤษชาติ	เกหลง พานิช
11. แม่ศรีเรือน	ทิพย์วาณี สนิทวงศ์
12. เศรษฐศาสตร์ในท้องแถว	หยก บุรพา
13. นิทานสุภาพดี	สุชีโว ภิกขุ

14. บทร้อยกรอง

วอนขอ	กุลทรัพย์ รุ่งฤดี
รอจันทร์แจ่มแสง	กุลทรัพย์ รุ่งฤดี
กวีกับจันทร์เจ้า	กุลทรัพย์ รุ่งฤดี
รุ่งอรุณแห่งหัวใจ	จินตนา ปิ่นเฉลียว

หนังสือเรียนภาษาไทย ท 203 ท 204 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ประกอบด้วย
เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. คำกลอน เรื่อง พ่อแม่รังแกฉัน พระยาอุปกิตศิลปสาร
2. นิทานเทียบสุภาษิต เรื่อง
ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม พายเรือทวนน้ำ
กสิ์นครกษัตริ์นเขา พระยาสิทธิราชฤทธิไกร
3. คำกลอน เรื่อง ดาลโดนด หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์
4. ความเรียงเรื่อง
ความดีที่ไม่รู้จักสิ้นสูญ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
5. นิทานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี พระสุนทรโวหาร (ภู่)
6. พระยาพิชัยดาบหัก คุณหญิงศรีนารถ สุริยะ
7. ราชอิรราช ตอนหลายประกายมาศ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
8. เรื่องสั้น เรื่อง ศิลปินเอก หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
9. บทละครร่ำ เรื่อง พระร่วง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
10. คำอวยพรเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่
เรื่อง ความสามัคคี สมเด็จพระธีรญาณมุนี
11. สารคดี เรื่อง ชีวิตปลาช่อน บุญส่ง เลขะกุล
12. บทความทางวิทยุ เรื่อง
ข้อคิดเรื่องการบวช กิ่งแก้ว อัฒณากร
13. นิทานชาดก เรื่อง มหาภิวัตน์วามร พระสารประเสริฐ
14. บทร้อยกรอง เรื่อง วัฒนธรรม หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

15. บทร้อยกรอง

ทะเลบัว

เจือ สตะเวทิน

ดอกจำปาตาพลอย

เจือ สตะเวทิน

หนังสือเรียนภาษาไทย ท 305 ท 306 ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ประกอบด้วย
เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. สมเด็จเจ้าแดงโม พระยาปริยัติธรรมธาดา
2. กากพ่เฒ่าชมเครื่องควาหวาน
และว่าด้วยงานนักขัตฤกษ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
3. โลกานุศาสนี พากย์เบื้องต้น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร)
4. เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน
พลายแก้วแต่งงานกับนางพิม พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
5. ธรรมจริยา
ความสัตย์สุจริต เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
ความเพียร เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
มัธยัสถ์ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
6. โคลงโลกนิติ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมหลวงพระยาเดชาดิศร
7. สามก๊ก ตอนจูล่งฆ่าที่หริบฮาเต้า เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
8. บทธรรมบรรยาย
คนดีนพระ พระราชนันทมณี
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว พระราชนันทมณี
9. แข่งหนึ่งตะลุง ภิญโญ ศรีจำลอง
10. ขวัญและประเพณีทำขวัญ เสฐียรโกเศศ
11. คำเรียกขวัญแบบเมืองเหนือ
12. ทางว่าว หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
13. บทร้อยกรอง เรื่อง หุ่นข้าว อังคาร กัลยาณพงศ์
14. บทร้อยกรอง เรื่อง โกกิลากัลรู้ง ศักดิ์ศรี แยมันดดา

15. บทร้อยกรอง เรื่อง

แสงทองหลังสายฝน

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา

การสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์

1. ศึกษาลักษณะของคำ การสร้างคำต่าง ๆ จากเอกสารและคำร่าต่าง ๆ
2. สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน
3. นำเกณฑ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้อง

4. ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีความคิดเห็นว่า เกณฑ์การวิเคราะห์คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน ครอบคลุมเนื้อหาและถูกต้อง สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ มีแก้ไขเล็กน้อยในเรื่องการใช้ภาษา การสะกดคำ และการใช้ตัวอย่างของการสร้างคำประเภทต่าง ๆ
5. นำเกณฑ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

เกณฑ์การวิเคราะห์คำประสม

การพิจารณาคำประสม ยึดหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. เกิดจากการนำคำมูล 2 คำขึ้นไปมารวมกัน
2. ในการนำคำมารวมกันนั้น ต้องเกิดคำใหม่ มีความหมายหลักอยู่ที่คำต้น
3. คำที่เกิดขึ้นใหม่ส่วนใหญ่ ยังคงรักษาเค้าของความหมายเดิม บางคำเท่านั้นที่มีความหมายเปลี่ยนไปอย่างอื่น

นำคำประสมที่พิจารณาตาม เกณฑ์แล้วมาแยกตามลักษณะของการใช้ ตามแนว
บรรจบ พันธุเมธา (2518: 108-121) โดยแบ่งคำประสมออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม
 - 1.1 คำตัวตั้งเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม เช่น เก้าอี้คนตรี
 - 1.2 คำตัวตั้งเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา บางทีมีกรรมมารับด้วย เช่น ผ่าหัว โตะกินข้าว
 - 1.3 คำตัวตั้งเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์ เช่น มดแดง
 - 1.4 คำตัวตั้งเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท เช่น คนกลาง
 - 1.5 คำตัวตั้งเป็นคำกริยาและคำขยายเป็นคำนาม เช่น เรียงเบอร์
 - 1.6 คำตัวตั้งเป็นคำกริยาและคำขยายเป็นคำกริยา เช่น ดมยา
 - 1.7 คำประสมที่ใช้เป็นคำนามในลักษณะอื่น ๆ
2. คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา
 - 2.1 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำกริยา เช่น ให้หา ค้นคว้า
 - 2.2 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำนาม เช่น ตัดเสื้อ ตัดถนน
 - 2.3 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำวิเศษณ์ เช่น อวดดี วางโต
 - 2.4 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำบุพบท เช่น กินใน เป็นกลาง
 - 2.5 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนาม เช่น แข็งใจ
 - 2.6 คำตัวตั้งเป็นคำบุพบท คำขยายเป็นคำนาม เช่น นอกใจ นอกคอก
 - 2.7 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยาในลักษณะอื่น ๆ
3. คำประสมที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์
 - 3.1 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนาม เช่น สามชুম สามทาวหลายใจ
 - 3.2 คำตัวตั้งเป็นคำนาม คำขยายเป็นคำวิเศษณ์ คำกริยา หรือคำนาม เช่น คอแข็ง คอดก หั้นเมือง
 - 3.3 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำกริยา หรือ คำนาม เช่น สับเงา เผขน

3.4 คำตัวตั้งเป็นคำบุพบท คำขยายเป็นคำนาม เช่น ในตัว นอกหน้า
กลางบ้าน

3.5 คำตัวตั้งเป็นคำบุพบท คำขยายเป็นคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ เช่น
ตามมีตามเกิด โดยแท้

3.6 คำประสมที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์ในลักษณะอื่น ๆ

4. คำประสมที่ใช้เป็นคำชนิดอื่น ๆ หมายถึง คำประสมที่ไม่ได้ใช้เป็นคำนาม
คำกริยาและคำวิเศษณ์ แต่ใช้เป็นคำอุทานและ คำสรรพนาม เช่น ท่านพระครู เจ้าพระครู

เกณฑ์การวิเคราะห์คำซ้อน

การพิจารณาคำซ้อนยึดหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. เกิดจากคำมูล 2 คำขึ้นไป ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เหมือนกัน หรือ
ความหมายตรงข้ามกัน มารวมกัน
2. ในการนำคำมารวมกันนั้น ต้องเกิดคำใหม่
3. ยังคงรักษาเค้าของความหมายเดิม หรือมีความหมายเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น

นำคำซ้อนที่พิจารณาตามเกณฑ์ข้างต้นมาแยกตามประเภทของคำซ้อน ดังที่
บรรจบ พันธุเมธา ได้อธิบายไว้ (2518: 81-102) สรุปได้ดังนี้

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย เป็นการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายคล้ายกัน
ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกัน มาซ้อนเข้าคู่กัน อาจจะซ้อนได้มากกว่า 2 คำขึ้นไป เช่น
ยากดีมีจน คำซ้อนเพื่อความหมายแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

1.1 ลักษณะของคำซ้อนเพื่อความหมายที่เป็นคำไทยซ้อนกัน เช่น ใจคอ
พี่น้อง ชุ่มชู ข้าวยากหมากแห้ง อดดาหลับชับดานอน

1.2 ลักษณะของคำซ้อนเพื่อความหมายที่เป็นคำไทย ซ้อนกับคำภาษาอื่น
เช่น ซากศพ

1.3 ลักษณะของคำซ้อนเพื่อความหมายที่เป็นคำภาษาอื่น เช่น อิทธิฤทธิ์
รูปภาพ

2. คำซ้อนเพื่อเสียง เป็นการนำคำมาซ้อนกัน มุ่งที่เสียงยิ่งกว่าความหมาย คำที่เข้ามาซ้อนกัน อาจจะไม่มีความหมายเลย เช่น โลกับเล หรือมีความหมายเพียงคำใด คำหนึ่ง เช่น มอมแมม มอมมีความหมาย แต่แมมไม่มีความหมาย คำซ้อนอาจมีจำนวนมากกว่า 2 คำก็ได้ เช่น อีลุ่ยจุกแจก ลักษณะของคำซ้อนเพื่อเสียง แบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ

2.1 เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีที่เกิดใกล้เคียงกัน คือ อาจเป็นสระหน้า กับสระกลาง หรือ สระหลังกับสระกลาง หรือ สระกลางด้วยกัน เช่น จริงจ้ง ชุ่มช้ำม ดิงดั่ง

2.2 เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีเสียงที่เกิดระดับเดียวกัน คือ เสียงที่เกิด โคนสั้น หรือปลายสั้น กระจกขึ้นได้ระดับเดียวกัน ได้แก่ อุ กับ อี, โอ กับ เอ, ออ กับ แอ เช่น อุบอับ โผเผ กรอบแกรบ

2.3 เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีที่เกิดอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว

2.4 คำที่นำมาซ้อนกันมีสระเดียวกันแต่ตัวสะกดต่างกัน เช่น แจกแจง สอดส่อง

2.5 คำที่นำมาซ้อนกัน ต่างกันทั้งเสียงสระและตัวสะกด เช่น กระจาดก กระจาดอง ขะมุกขะมอม

2.6 คำที่ซ้อนกัน มีสระเดียวกันแต่ตัวสะกดคำท้ายกร่อนเสียงหายไป เช่น โยกโย้ย เลินเล่อ

เกณฑ์การวิเคราะห์คำซ้ำ

การพิจารณาคำซ้ำยึดหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. เกิดจากคำมูล 2 คำขึ้นไปนำมาซ้ำกัน
2. ในการนำคำมูลมาซ้ำกันนั้น ต้องเกิดคำใหม่
3. ยังคงรักษาเค้าของความหมายเดิม หรือมีความหมายเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น

นำคำซ้ำที่พิจารณาตามเกณฑ์แล้ว มาแยกตามลักษณะของคำซ้ำตามแนวของ พระยาอนุนามราชาชน (2515: 268-272) แบ่งประเภทของคำซ้ำสรุปได้ดังนี้

1. คำซ้ำเลียนเสียง เป็นการซ้ำเพื่อเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงมนุษย์ และเสียงอุทาน เช่น พ้าร้องครืน ๆ ไก่ร้องเจี๊ยบ ๆ

2. คำซ้ำบอกพหูพจน์ เช่น หนุ่ม ๆ สาว ๆ เดินไปเดินมา
3. คำซ้ำบอกลักษณะต่าง ๆ คือ ซ้ำเพื่อออกคำสั่ง ขอร้อง บอกความต่อเนื่อง
บอกความเจาะจงหรือไม่เจาะจง และบอกความไม่ตั้งใจ เช่น เดินเร็ว ๆ อย่างเป็นทางการ ไปเลยนะ ๆ
ฟัง ๆ ดูน่าจะยุ่ง ๆ มะม่วงลูกเล็ก ๆ เธอนิ่งหลัง ๆ ห้อง ๆ เขียน ๆ พอให้เสร็จ
4. คำซ้ำแยกจำนวน เช่น ซึ่งเป็นกิโล ๆ
5. คำซ้ำเกิดจากการนำคำซ้อนมาแยกเป็นคู่ ๆ เช่น ผิด ๆ ถูก ๆ, สวย ๆ งาม ๆ
6. คำซ้ำเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เช่น ดีดี รอรอรอ
7. คำซ้ำที่เกิดจากการซ้ำวลี หรือประโยค เช่น ทำที่ละวัน ๆ, ฟังให้เข้าใจ ๆ

เกณฑ์การวิเคราะห์คำสมาส

การพิจารณาคำสมาส ยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. คำสมาสต้องเป็นคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤต เท่านั้น
2. การประกอบคำขึ้นเป็นคำสมาสคำหลักจะต้องอยู่หลังคำที่ขยาย
3. การแปลความหมายจะต้องแปลจากคำหลังไปหาคำหน้า
4. คำสมาสมักอ่านออกเสียงต่อเนื่องระหว่างคำที่นำมาประกอบกัน
5. ระหว่างคำหน้าและคำหลังต้องไม่ประวิสรรชนีย์และไม่มีเครื่องหมายทัณฑฆาต

นำคำสมาสที่พิจารณาดตามเกณฑ์ข้างต้นมาแยกตามลักษณะของคำสมาสไทยตามแนว

กำชัย ทองหล่อ (2530: 419-420) ดังนี้

1. ลักษณะของคำสมาสที่คำหน้าและคำหลัง รวมกันแล้วยังมีความหมายเหมือนคำเดิม
เช่น สุนทร + พจน์ = สุนทรพจน์ (คำพูดที่ไพเราะ)
2. ลักษณะของคำสมาส ที่คำหน้าและคำหลังรวมกันแล้วมีความหมายเพี้ยนไป
เช่น ราช + โอรส = ราชโอรส (โอรสของพระราชา)
3. ลักษณะของคำสมาส ที่คำหน้าและคำหลัง รวมกันแล้ว ความหมายผิดไปจากเดิม
เช่น สุพรรณ + ราช = สุพรรณราช (กระโถนใหญ่)
4. ลักษณะของคำสมาส ที่คำหน้าและคำหลัง รวมกันแล้ว ความหมายหลักอยู่ที่
คำหน้าเพียงคำเดียว เช่น บุปผ + ชาติ = บุปผชาติ (ดอกไม้)

5. ลักษณะของคำสมาสที่คำหน้า และคำหลัง รวมกันแล้ว มีความหมายหลักอยู่ที่ ทั้งสองคำ เช่น บุตร + ภรรยา = บุตรภรรยา (บุตรและภรรยา)

6. ลักษณะของคำสมาสที่มีคำว่า "พระ" นำหน้า ซึ่งแผลงมาจาก "วร" และ คำว่า "พระ" ต้องนำหน้าคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตเท่านั้น

เกณฑ์การวิเคราะห์คำที่มีการสนธิ

การพิจารณาคำที่มีการสนธิยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. จะต้องเป็นคำบาลีหรือสันสกฤตเท่านั้น
2. เป็นการนำคำมาต่อเนื่องกัน มีการกลมกลืนของเสียง
3. การสนธิคำจะต้องแปลจากข้างหลังไปข้างหน้า

นำคำที่มีการสนธิมาแยกตามวิธีสนธิ ตามแนวของ กำชัย ทองหล่อ (2530: 171-178)

ดังนี้

1. สระสนธิ คือการเชื่อมกันด้วยเสียงสระ กล่าวคือ ใช้สระในพยางค์ท้ายของ คำต้น เชื่อมกับสระในพยางค์ต้นของคำท้าย ซึ่งแบ่งเป็นหมวด ๆ ดังนี้

1.1 หมวด อะ อา

อะ อา + อะ อา มีตัวสะกด เป็น อะ อา เช่น พุทฺธ + อันดร = พุทฺธันดร

อะ อา + อะ อา ไม่มีตัวสะกด เป็น อา เช่น วร + อาภรณ์ = วราภรณ์

อะ อา + อิ เป็น อิ เอ เช่น นร + อิศวร = นริศวร, นเรศวร

อะ อา + อี เป็น อี เช่น อุตฺร + อีสาน = อุตฺริสาน

อะ อา + อุ เป็น อุ ู โอ และ เอา เช่น

มคฺค + อุเทศก์ = มคฺคอุเทศก์

ราช + อุปโลก = ราชูปโลก

มหา + อุฬาร = มหาอุฬาร, มหาเอฬาร

อะ อา + โอ เป็น โอ เช่น โลก + โอศวรรย์ = โลกโศศวรรย์

อะ อา + โอ เป็น โอ เช่น พุทฺธ + โอวาท = พุทฺธโธวาท

อะ อา + เอา เป็น เอา เช่น ปิย + เอารส = ปิเยารส

1.2 หมวด อี อี

อี อี + อี อี เป็น อี อี เช่น มุณี + อินทร์ = มุณินทร์

เทพิ + อินทร์ = เทพินทร์

อี อี + สระอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่สระ อี อี ตัดสระ อี อี ทิ้งหรือแปลง อี อี เป็น "ย" เช่น ศักดิ์ + อาณาภาพ = ศักดาณาภาพ

อธิ + อาศัย = อัธยาศัย

สามัคคี + อาจารย์ = สามัคคยาจารย์ (ปัจจุบันใช้สามัคยาจารย์)

1.3 หมวด อุ อุ

อุ อุ + อุ อุ เป็น อุ อุ เช่น ครู + อุปกรณ์ = ครูปกรณ์

อุ อุ + สระอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ สระ อุ อุ ต้องแปลง อุ อุ เป็น "ว" เช่น

ธนู + อาคม = ธนุวาคม

2. พยัญชนะสนธิ คือ การเชื่อมระหว่าง พยัญชนะกับพยัญชนะหรือพยัญชนะกับสระเสียงท้ายของคำต้นเป็นพยัญชนะ และเสียงต้นของคำที่ตามมาเป็นสระหรือพยัญชนะก็ได้ การสนธิพยัญชนะมีเฉพาะในภาษาสันสกฤตเท่านั้น แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ตัดพยัญชนะตัวสะกดท้ายคำทิ้งไป เช่น พรหมนุ + บุตร = พรหมบุตร

2.2 เปลี่ยนแปลงพยัญชนะตัวสะกด เช่น ภควตุ + คีตา = ภควทคีตา

มนสุ + ภาว = มโนภาพ

นิสุ + มล = นิมล

2.3 เปลี่ยนแปลงพยัญชนะการันต์ให้เป็นเสียงเดียวกันหรือเป็นเสียงที่มีที่เกิดเดียวกันกับเสียงที่ตามมา เช่น ภควตุ + นนุท = ภควนุณนุท (ความยินดีแห่งพระผู้เป็นเจ้า)

3. นฤคหิตสนธิ ได้แก่ การเชื่อมเสียงที่เสียงท้ายคำต้นเป็นนฤคหิตและเสียงต้นของคำที่ตามมาเป็นสระก็ได้ หรือพยัญชนะก็ได้ แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 นฤคหิตสนธิกับพยัญชนะวรรณค นฤคหิตจะแปลงเสียงเป็นพยัญชนะท้ายวรรณค ได้แก่ ง ญ ณ น ม ของพยัญชนะวรรณคเดียวกันกับเสียงท้ายของคำต้น เช่น

ลี + ฐาน = ลีฐาน

ลี + ผัสส = ลีมัส

3.2 นฤคหิตสนธิกับเศษวรรค นฤคหิตจะแปลงเป็น "ง" เช่น

ส + ทรัพย์ = สัณฑ์

ส + สาร = สัณสาร

3.3 นฤคหิตสนธิกับสระ นฤคหิตจะแปลงเป็น "ม" เช่น

ส + โยสร = สโมสร

ส + อาคม = สมากม

เกณฑ์การวิเคราะห์คำกร่อน

การพิจารณาคำกร่อนยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ต้องเป็นคำ 2 พยางค์ขึ้นไป
2. พยางค์แรกของคำมีเสียงอะ จะประวิสรรชนีย์หรือไม่ก็ได้
3. พยางค์แรกที่กร่อนไปสามารถบอกได้ว่าคำเดิมคืออะไร

นำคำกร่อนที่พิจารณาตามเกณฑ์ข้างต้น มาแยกตามแนว บรรจบ พันธูเมธา

(2518: 125) ดังนี้

1. คำกร่อนที่หน้าหน้านาม เช่น มะขาม ตะขบ
2. คำกร่อนที่หน้าหน้าคำบอกกำหนดวัน เช่น มะริน มะเรียง
3. คำกร่อนที่หน้าหน้าชื่อสัตว์ เช่น ตะขาบ ตะเข้
4. คำกร่อนที่หน้าหน้าคำที่มีลักษณะคล้ายตา เช่น ตะวัน ตะปู
5. คำกร่อนที่หน้าคำมาซ้ำกันแล้วเสียงคำหน้ากร่อนไป เช่น ยะฮีม ระริก
6. คำกร่อนที่ไม่ประวิสรรชนีย์ เช่น อนึ่ง กร่อนมาจาก อันหนึ่ง

ทนาย กร่อนมาจาก ท่านนาย

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมคำที่นำมาวิเคราะห์จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1, 2, และ 3 ตามลำดับ โดยเก็บในรูปของข้อความหรือประโยค แล้วขีดเส้นใต้ คำที่นำมาวิเคราะห์ ระบุหน้าและเล่มไว้ท้ายข้อความหรือประโยคนั้น ๆ ในกรณีที่มีคำซ้ำกันหลายคำ ผู้วิจัยได้เลือกเก็บไว้เพียงคำเดียวเพื่อใช้เป็นตัวอย่างของรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งของการสร้างคำนั้น ๆ
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาแยกประเภทคำเหล่านั้นเป็นคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจัดเรียงตามตัวอักษรเพื่อประโยชน์ในการสังเกตรูปแบบการสร้างคำ ตามโครงสร้างต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และรูปแบบการสร้างคำจะได้อยู่เป็นหมวดหมู่เดียวกัน
3. นำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบถูกต้องตรงตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นว่า ผลการวิเคราะห์ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน ถูกต้องตรงตามเกณฑ์การวิเคราะห์ มีแก้ไขเล็กน้อยในเรื่อง การจัดคำที่วิเคราะห์บางคำ แยกตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาแก้ไขปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. นำคำที่วิเคราะห์ทั้งหมดมาจัดทำเป็นดัชนีคำโดยแยกเป็น ดัชนีคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน เพื่อสะดวกในการค้นหาคำ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.)
5. นำดัชนีคำไปให้อาจารย์ผู้ชำนาญการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา 3 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) ตรวจสอบถูกต้อง อาจารย์ผู้ชำนาญการสอนภาษาไทยเห็นว่า คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน ถูกต้อง มีแก้ไขเล็กน้อยในเรื่องการแยกคำประเภทต่าง ๆ บางคำ ผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้ชำนาญการสอนภาษาไทย
6. นำคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน มาคำนวณค่าอัตราร้อยละของความถี่ แต่ละประเภทของคำโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{การหาค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนความถี่ประเภทของค่า}}{\text{จำนวนความถี่รวมของประเภทค่า}} \times 100$$

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1. เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปความเรียง โดยแบ่งเป็นผลการวิเคราะห์ค่าตามรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภทคือ ผลการวิเคราะห์ค่าประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน โดยเรียงลำดับตามตัวอักษร เพื่อประโยชน์ในการสังเกตรูปแบบการสร้างคำ ตามโครงสร้างต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. สรุปรูปผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางประกอบความเรียง